

Bir İletişim Aracı Olarak “Tekstiller”

Cemal MEYDAN (*)

Gözde YILDIZ (**)

Öz: *Lifler, tarihteki yolcuları boyunca çok geniş kullanım alanlarına sahip olmuştur. Dokumalardan sanat objelerine ve hatta günümüzde fiber optik kabloları kadar hayatımıza entegre olmuş durumdadır. Liflerin iletişim yönü de tarih boyunca kendini göstermiş, insanların dokudukları, ördükleri ya da dokusuz yüzey haline getirdikleri tekstiller ile iletişimsel bir işlev kazanmıştır. Geleneksel ya da teknolojik giysiler, tekstil aksesuarları, tekstilden yapılmış nesnelere; teknolojik özellikleri, kodlanmış mesajları, renkleri, süslemeleri, kullanım alanları gibi özellikleri ile bir ifade biçimi oluşturmuştur. Liflerin tekstillere dönüştürülmesi ve iletişimini inceleyen bu çalışma, tekstillerin farklı biçimler ile sözle olmayan bir iletişim aracına dönüşmesinin örneklerini incelemeyi amaçlamıştır.*

Anahtar Kelimeler: *İletişim, Tekstil, Teknolojik Lifler, Khipu, Kanga, Aso Ebi, Arpillera*

“Textiles” as a Communication Tool

Abstract: *Fibers have a wide range of uses throughout their historical journey. From textile textiles to art objects and even today to fiber optic cabling, fiber became integrated in our lives. The communicative aspect of the fibers has also shown itself throughout history, and it has also acquired a communicative function with the textiles that people weave or with objects they create. Traditional or technological garments, textile accessories, textile objects; technological features, coded messages, colors, embellishments, usage areas, and with other features, textiles create a form of expression. This study aims to examine the transformation of fibers into textiles and their communication, examining examples of the transformation of textiles into different forms of nonverbal communication.*

Keywords: *Communication, Textile, Expressive Textiles, Technological Fibers, Khipu, Kanga, Aso Ebi, Arpillera*

Makale Geliş Tarihi: 30.04.2018

Makale Kabul Tarihi: 27.05.2018

I.Giriş

İletişim, insanlar için ilk zamanlardan bu yana bir ihtiyaç olarak görülmüş ve çeşitli yollarla iletişim kurma becerileri geliştirilmiştir. İletişim olgusu gerçekte son derece geniş kapsamlıdır. Bu nedenle; iletişimin yalnızca insanlara özgü olduğunu düşünmek yanlıştır. İnsanlar, konuşarak, akıllarını ve yeteneklerini kullanarak iletişimi geliştirmişlerdir (Gönenç, 2007, s.88). Bu gelişim bir takım işitsel ifade biçimlerinin ve

---

*) Dr. Öğr. Üyesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü Öğretim Üyesi (e-posta: cemal.meydan@deu.edu.tr)

**) Yüksek Lisans Öğrencisi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Tekstil ve Moda Tasarımı Ana Sanat Dalı (e-posta: gözde.yildiz@ogr.deu.edu.tr)

görsel iletişim araçlarının oluşmasına neden olmuştur. İlk zamanlardan bu yana, insanların yeteneklerini ve yaratıcılıklarını kullandıkları sözsüz iletişim araçlarından en yaygın olanları tekstillerdir. Öyle ki, yazılı iletişim biçimlerinden biri olan metinler bile tekstiller ile etimolojik bir yakınlığa sahiptir. Metin kavramının kökeni Latince olup *texere*, *textus*, *textum* “dokumak, örmek; dokuma, örgü” anlamlarına gelmekte ve *textus* sözcüğü “metnin oluşturuluş biçimi” bugünkü biçem anlamında kullanılmaktadır (Tok ve Tüzel, 2013, s.89) (Yılmaz, 2010’dan naklen)

İşitsel bir ifade biçimi olan Dil, toplumun bir yansıması, kültürün en önemli öğelerinden biridir. Kültürde var olan her gerçeğin göstergesi dil içinde bulunur (Aydınoğlu, 2015, s.1). Aynı şekilde tekstiller de yaratıldığı kültürünün bir parçası, ait olduğu toplumu yansıtıcısı olabilmektedir. Kumaşlar, giysiler, tekstil aksesuarları ve objeleri; kullanım alanları, renkleri, süslemeleri, yazıları ve biçimleri ile iletişim kurabilmektedir. Gönderdikleri mesajlar evrensel boyutta anlaşılabilirken; bazı durumlarda iletişiminin belirli bir bölge ile sınırlanabildiği bilinmektedir. Bu durum tekstil ürününün özelliklerine bağlı olarak değişmektedir. Bu çalışmada tekstil ürünleri; giyim, aksesuar ve tekstil objeleri olarak üç başlık altında toplanmıştır. Bu örnekler zaman ve mekân gözetilmeden bir araya getirilmiş ve iletişimsel işlevi incelenmiştir.

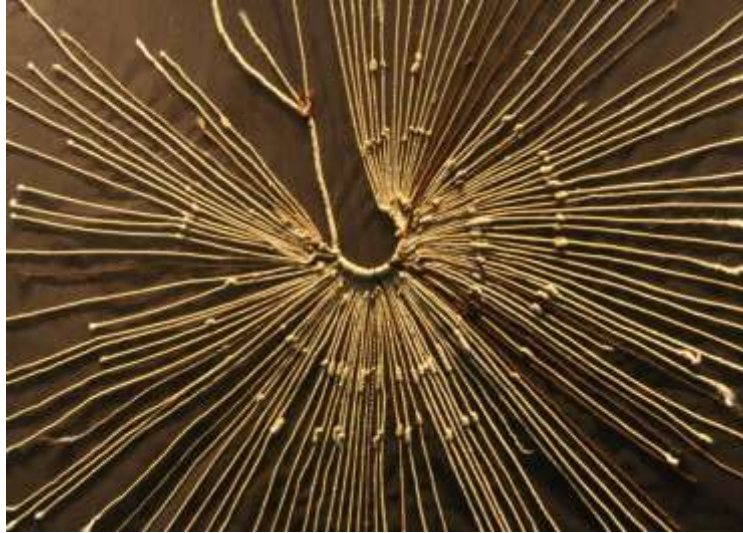
II. Tekstil Objeleri ile İletişim

Tekstilleri oluşturan lifler kumaş ve giysiden farklı olarak farklı iletişim biçimlerinde de rol almıştır. 19. Yüzyıl’ın ortalarından Atlantik’te serili olan telgraf kabloları Amerika ve Avrupa’ya kısa bir surede mesaj ulaştırılmasını sağlarken, bugün ise benzer mesajlar; bir çifti 37.000 eş zamanlı telefon konuşması ve 800 video kanalına eşdeğer taşıma yapabilen fiber optik ipler ile gönderilebilmektedir. Dijitalleştirilen bu bilgiler, lazer ışınlarının yüksek hızda sinyalleri ile saç teli kalınlığındaki ultra saf transparan cam teller üzerinde taşınarak ulaştırılmaktadır (Gordon, 2011, s.202). Lifler sadece giysiler ile olmamakla beraber; aksesuar ve obje gibi formlar ile de iletişimsel bir işlev kazanabilmektedir. Tekstillerden yapılan Khipu’lar, bayraklar, yorganlar ya da mesaj içerikleri ile dokunan halılar, obje olarak kullanılan mesaj içerikli tekstillere birer örnek niteliğindedir.

Tekstillerden yapılmış olan en ilginç iletişim aracı Khipulardır. Amerika Kıtası’nda 12-14. yüzyılda yaşayan ve Güney Amerika yerli halkları olan İnkalar, yazmayı gerektirmeyen, sayısal bilgilerin kaydedilmesi için bir yöntem geliştirmiştir. Khipu denilen, tekstillerden oluşan bu dizgeler, düğümler içermektedir (Saez- Rodríguez, 2012, s.63) (Orey, 2000’den naklen). Quechua’da “düğüm” anlamına gelen Khipu, İnkalar ve diğer Andean kültürlerinin çeşitli bilgi türlerini kaydetmek için kullandığı düğümlü kordonlu bir cihazdır (Brokaw, 2010, s.2). Şöyle ki; bir Khipu’nun temel yapısı, herhangi bir sayıda dikey askı kordonu eklenmiş olan müze teşhirlerinde sıklıkla yatay olarak gösterilen bir ana kordon içerir. Çoğu durumda, sallantılı kordonları da normalde ikincil kordonlar olarak adlandırılan kendi ek parçalarına sahiptir. Bu ikincil kablolar, sırayla, kendi ikincillerine ve benzerlerine sahip olabilirler. Çoğu durumda, ikincil kordon seviyelerinin sayısı bir veya iki ile sınırlıdır, ancak teoride Khipu’nun bu seviyelerde herhangi bir sayısı olabilir (Brokaw, 2010, s.1-3). Khipu kordonların renkleri, pamuk

veya yünün kendisinde bulunan tüm doğal renk tonlarının yanı sıra boyalar kullanılarak üretilen renklerin birçoğunu içerir.

Kordonlarla değişik desenler üretmek için farklı yöntemler kullanılmakta ve iki veya daha fazla renk kombinasyonu olabilmektedir. Nadir durumlarda ana kordon dahil olmak üzere bir Khipu üzerindeki herhangi bir kordon da düğüm içerdiği görülmektedir (Brokaw, 2010, s.1-3). "Kintukamayuq" olarak bilinen eski İnka kaydedicileri (düğüm ustaları ya da bekçileri), sayım, muhasebe, haraç, ritüel ve takvimsel organizasyon, soybilim, astronomik gözlemler ile ilgili muazzam çeşitli bilgileri İnka yöneticilerine tedarik etmişlerdir (Saez- Rodríguez, 2012, s.63) (Zuidema, 1982'dan naklen). İnka uygarlığı, Khipu'lara çok değer vermiştir. Ön-sömürge Andean kuruluşlarının mücadele edecek gücü kalmadığında, geride kalan Khipu zarar görmeden bilgileri yüzlerce yıl boyunca saklı tutmuştur. Khipu'lar sadece İnka uygarlığı hakkında haberdar olmak için değil, yerel köylerde bireyler kendi isteklerine göre kordonlar ile belgelendirdikleri aktivitelerini öğrenebilmek için de kullanılmaktadır (Gordon, 2011, s.203).

Şekil 1: Khipu Parçaları, İnka (Arica), Museo Chileno de Arte Precolombino <http://www.chileantesdechile.cl/en/vitrinas/chile-bajo-el-imperio-de-los-inkas/los-nudos-del-inka/>

Tekstillerden yapılmış bir diğer iletişim aracı da bayraklardır. Ülke bayraklarının, denizcilikte iletişimsel dil, savaşlarda ve acil durumlarda bir mesaj olarak kullanımlarına rastlanmaktadır. Denizcilikte, deniz taşıtlarının kimlikleri, geminin yardım ihtiyaçları, taşıdığı yük ile ilgili bilgi ya da uyarı mesajları bayraklar aracılığı ile verilebilmektedir (Gordon, 2011, s.208). Denizcilikte; 18. Yüzyılın son yarısında, ilk olarak Fransızlar ve devamında İngilizler tarafından oluşturulan Nümerik Sistemleri'n gelişimi, gemilerin ilk defa birbirleriyle konuşmalar yapabilmelerine olanak tanımıştır. (Kent, 2009, s.187). Ülke bayrakları ise farklı renk ve şekil kombinasyonlar ile daha farklı mesajlar

gönderebilmektedir. Amerikan bayrağından bir örnek vermek gerekirse, Henry Ward Beecher bu durumu;

“Bir milletin bayrağını gördüğü zaman düşünceli bir akıl, bayrağı değil, ulusun kendisini görür. Sembolleri, imzası ne olursa olsun, başta bayrak, hükümet, ilkeler, gerçekler, onu oluşturan ulusun ait olduğu tarihte okur. Amerikan bayrağı, Liberty'nin ve onun içinde sevilen insanların sembolü olmuştur.” (Marmo, 2015, 45)

Sözleri ile Amerikan Bayrağının Amerikan vatandaşlarına gönderdiği mesajı açıklamıştır.

Halılar da; motifleri, renkleri ve kullanılan teknikleri ile çeşitli mesajlar içerebilmektedir. Halılar, aşkları ilan etmek, yapılan zulümleri sessizce anlatmak, hangi aileye, kabileye, boya ait olduğunu belirtmek, ailelerin prestijlerini desteklemek ya da dini mesajları pekiştirmek gibi pek çok farklı mesajlar içerebilir.

Halılardaki mesaj kaygısı tiyatro oyunlarına ve edebiyata da yansımıştır. Örneğin; Sophocles'in bir oyununda Philomela; eniştesi tarafından tecavüze uğrayıp konuşmaması için dili kesilen genç bir kadındır. Darp edildiği sahneleri dokuduğu duvar halısı ile kız kardeşine kendini ifade edebilmesi ve daha sonra kız kardeşinin kocasından intikamını almasını sağlamıştır (Gordon, 2011, s.209).

Farklı bir örnekte, Homeros'un İlyada'sına göre, Truvalı Helen kaçırılmasından sonra yaşadığı duyguları tarif etmek için dokumayı seçmiştir. Büyük mor bir pelerin üzerinde savaş sahnelerini, Grek ve Trojan'lerin kendisi uğruna acı çekmelerinin görüntülerini bir araya getirmiştir. İlyada mısralarını yorumlayan çağdaş bir yorumcuya göre ise Helen; “sessiz dokuyuculuktan, halk konuşmacılığına” geçtiğini hissetmiş olmalıdır (Gordon, 2011, s.209). Verilen örneklerde de bahsedildiği gibi tekstiller; işitsel olmasa da görsel biçimlerde de mesajlar iletebilmektedir.

III. Tekstil Aksesuarları ile İletişim

Kurdeleler, renkler ile kodlanarak anma, farkındalık ve tepki gibi çeşitli mesajların iletilmesinde rol almıştır. Savaş zamanı kullanılan sarı kurdeleler uzaktaki askerleri anma sembolü olarak kullanırken, İkiz Kuleler saldırısında kullanımı tekrar gündeme gelmiştir. Sağlığı sembolize etmek için seçilen kadınsı renk pembe kurdele, meme kanseri farkındalığı ile eşanlamlı hale gelmiştir. Pembe kurdele ile gündeme getirilen küresel farkındalık, meme kanserinin erken teşhisini artırmaya yardımcı olmuş, kadınların düzenli göğüs muayenesi yapmanın önemini daha fazla fark etmelerini sağlamış ve tedaviye yönelik fonları artırmıştır (Zubko, 2012). Mor kurdele eşcinsel evliliklerin yasallaştırılmasına destek verilmesi, turuncu kurdele ise Ukrayna bağımsızlığına sadakat gösterme sembolü olmuştur. Bu örnekler renkler ile mesajların kurdeleler ile oluşturulabildiğini göstermektedir (Gordon, 2011, s.208). Bazı durumlarda ise kurdeleler, geleneklere göre değişerek, çevresine mesajlar gönderebilmektedir. Evlenirken, kızın kırmızı kuşak ile evden ayrılması buna bir örnektir. Bu kuşak “gelin kuşağı” olarak da adlandırılır, genç kızlıktan kadınlığa geçiş anlamı taşımaktadır. (Tuna,

2006, s.154) (Ögel, 1988'den naklen). "Bekâret ve gayret kemeri", 4-5 cm. kalınlığında, al renkli bir şerittir. Al renk, tarihimizin başlangıcından beri manevi ve milli renk olarak algılanmış, milli bir sembol hüviyeti kazanmıştır. (Tuna, 2006, s.154) (Genç, 1997'den naklen)

Mendiller; tarihteki kullanımları boyunca; bazen kral ve kraliçe resimleri ve öğütler içererek, bazen de savaş zamanı askerlere savaş için tavsiye ve motivasyon, bazen de anı objesi niteliğinde mesajlar göndererek iletişimsel bir rol oynamıştır. Shakespeare oyunlarından biri olan Othello'da, Desdemona'ya sunulan mendil sembolik olarak evlilik bağı temsil etmektedir. Mendil, oyunda önemsiz bir nesne gibi gözükse de, Othello'dan Desdemona'ya bir aşk sembolü olarak verilen bir armağandır (Huq, 2013, s.159).

Oyalar; yüzyıllar boyunca Türk kadınının kendini ifade etme ve çevresiyle iletişim kurma aracı olmuştur. Oya; iğne, mekik, firkete ve tığ gibi araçlarla, ipek, pamuk ve sentetik ipliklerle ve pul, boncuk gibi malzemelerle yapılan ve tekniği örgü olan bir el sanatı çeşididir (Gümüş, Uray, 2018, s.356). Özgürce kendini ifade edemeyen kadınlar, oyaların renk ve biçimleri ile mesajlar ileterek, duygularını ifade edebiliyorlardı. Kadının başörtüsünü çevrelemesi için yapılmış iğne dantelleri ya da oya desenleri kadın için konuşuyordu (Gordon, 2011, s.215). Oyalar aynı zamanda, kadının aile ya da toplumdaki konumunu da belirleyen bir iletişim aracıydı. Kadının evli ya da bekâr, dul, nişanlı ya da sözlü olduğu başına bağladığı oyaların renk ve biçimlerinden kolaylıkla anlaşılabilirdi. Aile ya da akrabadan birine küslüğünü, kırgınlığını, ya da sevincini oylarla ifade edebilmekteydi.

Örneğin: yeşilin çeşitli tonlarıyla işlenen oyalar, yeni gelinin evinden ve eşinden hoşnut olduğunu, sarı renkli oyalar ise mutsuzluğunun, yorgunluğunun ve bezginliğinin işaretidir. Başına biber oyalı bir yazma bağlayan gelin kayınvalidesine ve ev halkına "Kocamla aramız biber gibi acı" demektedir (Onuk, 1983, s.179). Farklı bir örnekte ise; yeni gelin evliliğinin ikinci günü aydınlık simgesi olan beyaz yazma üzerine morun tonları ile işlenmiş yazmayı "ak aydınlık" diyerek bağlar (Erbek, 1981, s.143).

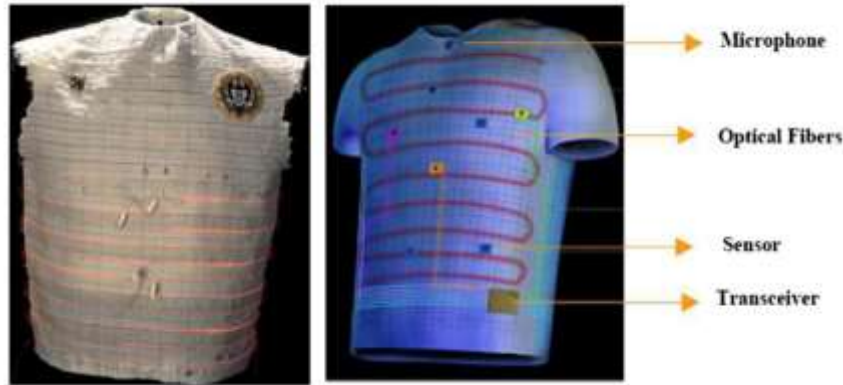
Şekil 2: Egeli Köylü Kadın. Oya örneği (Demirci, 2016, s.54).

IV. Giysiler ve Diğer Tekstiller ile İletişim

Giysi, tarih boyunca kadınların ve azınlıkların kendini estetik ve kültürel anlamda ifade edebildikleri nadir araçlardan biri olmuştur (Leventon, 2006, s.146). Günümüzde dördüncü sanayi devrimi olarak tanımlanan Endüstri 4.0'ın giyilebilir teknolojiyi desteklediği, üretim biçimlerini kolaylaştırmakta olduğu ve daha da yaygınlaştıracağı anlaşılmaktadır. (Yetmen, 2017, s.277) (EKOIQ, Anonim, 2014, s.1'den naklen) Teknolojinin giyim ve aksesuar ile bu ilişkisi tekstilleri de etkilemiş, bu amaca yönelik tekstillerin geliştirilmesine sebep olmuştur. Giyilebilir sistemlerin geliştirilmesinde, bir giysi veya kumaşa bilgi ve iletişim teknolojilerinin entegre edilmesi en önemli hedeflerden birini oluşturmaktadır.

Çevre değişkenlerini algılama teknolojisi, insan ve bilgisayar arasında bir ara yüzey oluşturmaktadır. Elektronik tekstiller, kumaşlara anti-statik madde emdirilmesi, kumaşların ve dokusuz yüzeylerin iletken malzemelerle kaplanması ve iletken ipliklerin iletken olmayan ipliklerle katlanmalarıyla elde edilirler. Pek çok ülkenin tekstil mühendisleri, polimer kimyacıları, fizikçiler ve biyo mühendisleri geleceğin tekstilleri ve giysileri üzerine düşünmekte ve bu düşünceleri gerçeğe dönüştürecek yeni teknolojiler geliştirmek üzere çalışmaktadırlar (Yetmen, 2017, s.278) (Yalçınkaya, v.d., 2011, s:70'den naklen). Bu teknoloji ile geliştirilen tekstiller, medikal alanlardan, kişisel kullanım amaçlarına geniş kullanım alanına sahiptir.

En yeni medikal tekstil gelişim örnekleri bize liflerin artık tepki verebilmesi ve çevreleri ile iletişime geçebilmesi için yeteri kadar “zeki” - “akıllı” olduğunu hatırlatmaktadır (Gordon, 2011, s.205). Büyüyen dünya nüfusunun baskısı ve daha uzun ömürlülük girişimleri; hemşire bakımı yönetimi, izleme ve tanı, ilaçların verilmesi, cerrahi ve şifalı tedaviler, hasta iyileştirilmesi gibi farklı tıbbi uygulama alanlarında belirli bir gelişmeye acil ihtiyaç duyulmasına sebep olmaktadır. (Honavar, Latifi, 2016, s.15) (Van Langenhove & T.T. Institute, 2007'den naklen).

Şekil 3: Sensatex's SmartShirt (Honavar, Latifi, 2016, s.15).

Teknolojik donanımı ile iletişime geçebilen tekstillerin yanı sıra, kültürel giysilerde de basit bir biçimde iletişim kurabilmektedir. Belirli gelenek ya da kültür altında şekillenen bu giysiler, kişilerin üzerinde çeşitli mesajlar iletebilmektedir. Kangalar, Kimonolar, Aso Ebi'ler ve Arpilleralar bu giysilere örnek niteliğindedir.

Kanga, Doğu Afrika'nın birçok yerinde kadınlar tarafından yaygın olarak kullanılan renkli, makine yapımı, baskılı tekstil ürünleridir (Moon Ryan, 2010, s.60). Kumaş yaklaşık 110 cm yüksekliğinde ve 150 uzunluğundadır. Bir kenar çizgisi (pin-do), bir orta alan (mji) ile tanımlanır ve genellikle alt üçte birlik kısmı basılı atasözü özdeyişsel bir yazı (jina) içerir. Zanzibar'da 1880'ler civarında "icat edildiğini" ve Avrupa'dan bu formda ithal edildiği bilinmektedir (Beck 2001, s. 157) (Linnebuhr 1994, Beck 2001, s. 41'den naklen). Belirli bir günde, bir kadın seçtiği Bir kadının Kanga'yı özellikle herhangi bir günde seçmesi bir ifade biçimi olarak baskılı atasözleri ve slogan olarak kodlanmış bir formda iletişim kurmak için kullanabilmektedir (Gordon, 2011, s.214). İfade özelliği ile Kanga bir dönem; doğu Afrika kıyılarındaki Swahili topluluğunda, kölelerin kurtuluşunda ve Müslümanlığa geçişinde, önemli bir rol oynamıştır. (Beck 2001, s. 157) (Beck 2001, s.52, Fair, 1994, Trillo, 1984'den naklen)

Şekil 4: Bir Kanga örneği, Kenya, 2006 (Gordon, 2011, s.209).

Uzakdoğu geleneksel giysilerine bakıldığı zaman, Kimonoların da bazı mesajlar ilettiği görülmektedir. Kimonodaki motifin büyüklüğü ve stili, aynı zamanda kumaşın kalitesi ve rengi; sahibinin yaşını, durumunu ve zevkini göstermektedir. Parlak renkli, büyük motifli ve uzun kollu kimonolar genç kızlar tarafından giyilirken kısa kollu, pastel renkli ve daha küçük desenli kimonoları evli kadınların giymesi kontrast yaratmaktadır. (Yang & Rochelle, 2000, s.13).

Şekil 5: Heiran döneminde giyilen bir Junihitoe.

Tokyo National Museum (Yang & Rochelle, 2000, s.13).

Aso-ebi Nijerya’da iletişim aracı olarak kullanılan tekstiline bir örnek niteliğindedir. Aso-ebi, birlik ve desteği simgelemek için aile üyeleri ve arkadaşlar tarafından, özel törenlerde giyilen eşsiz bir kumaştır. Kültürel olarak, Nijerya'nın batı kesimindeki "Yoruba" lar tarafından ortaya çıkmıştır. Öncelikle, düğün, doğum günü, cenaze ya da kutlanan herhangi bir yıldönümü gibi bir etkinliği olan herkese destek vermek anlamına geliyordu (Ogbechie ve Anetor, 2015, s.27). Aso Ebi; Yoruba'da “Aso” bez anlamına gelirken “Ebi” aile demektir. Bu nedenle, kelimenin tam anlamıyla, “Aso Ebi” aile bezini ifade eder. İyi giyimli olmak Yoruba sınıf sisteminde önemli bir rol oynamıştır; Kumaşın büyüklüğüne, rengine, kalitesine ve miktarına bağlı olarak çok önemlidir (Ajani, 2013, s.110) Ancak, Aso-ebi’yi süsleme kültürü artık arkadaş, tanıdık ve çalışma arkadaşlarını kapsayacak şekilde genişlemiştir. Ayrıca Nijerya'nın diğer bölgelerinden gelen insanlar tarafından da uyarlanmıştır. Son zamanlarda çoğu törende, katılımcıların çoğunluğu düğünler, sosyal yıldönümleri ve cenazeler gibi etkinliklerde, statü sembolü haline gelmiş olan Aso-ebi giymektedirler (Ogbechie ve Anetor, 2015, s.27).

Arpilleralar ve yorganlar dünya çapında kadınlar tarafından insan hakları ihlallerinin dehşetini ve vahşetini tasvir etmek için sanatsal bir ifade aracı olmuştur. Kadınlar; dikiş, nakış, applike ve yama benzeri tekstil tekniklerini; silahlı çatışma, bastırma, yaralanma, şiddet ve travmanın etkileri ve günlük hayatlarının diğer çileleri arasında keşfetmişlerdir (Bacic, Sanfeliu, 2008, s.2). Aynı zamanda, Arpilleralar; kadınların ev işi olarak kabul edilmiş, hayatta kalma ve acı çekme hikâyelerini anlatabildikleri siyasi bir direniş formudur (Bacic, Sanfeliu, 2008, s.2).Arpillera'ların yapılması aynı zamanda, kadınlara geleneksel kadın rollerini dönüştürerek sosyal reform ve katılımı da ses verir. Buna bir örnek olan Kuyanakuy koleksiyonu, yorganlarıyla 1980'lerin protestolarına çiçek açan tohumları dikmiştir (Bacic, Sanfeliu, 2008, s.2). Phiconet zamanında Chile’de yaşanan

baskıcı rejimin korkularının yansıtıldığı küçük resimsel nakışlar, 1970'lerde duyarlı seyirciler bulmuştur. Genellikle kaybolanların isimleri ile ya da "neredeler" gibi isimlerle adlandırılmışlardır. Bazı kumaşlar da kaybolan kişilerin giysilerinden parçalarla da kullanılmaktaydı (Gordon, 2011, s.210).

Şekil 6: Felicita M. 'Detendios' Arpirella (Gordon, 2011, s.211).

Panama ve Kolombiya sahillindeki adalarda yaşayan Kunalar; misyonerlerin onlara pamuklu kumaş, iğne, iplik ve makas vermesiyle ilk önce ters applike (mola) bluzları yapmaya başladılar. Kuna kadınları bedenlerine boyadıkları tasarımları bu yüzeylere aktardılar, çünkü kısmen göğüslerini örtmek için misyoner baskıya cevap veriyorlardı, ama aynı zamanda malzemeler kendilerini ifade etmenin zorlu yeni bir yolunu sunuyordu. (Gordon, 2011, s.233). Şekil 7'de Fil Tanrı Ganesh'in tasvir edildiği bir mola parçası verilmiştir.

Şekil 7: Hint Fil Tanrı Ganesh, Panama, 1936. (Gordon, 2011, s.235).

V.Sonuç

Tekstillerin; bulunduğu bölgenin dili gibi, o kültürü ve gelenekleri yansıtarak iletişim kurabildiği, aynı dili konuşmayan insanlar arasında ortak bir dil işlevi gördüğü, bireysel duyguları ya da toplumsal olayları duyurmak için kullanıldığı ve bazen de evrensel bir dil konuşabildiği görülmüştür. Bu tekstiller; renk, biçim, motif, desen, yazı, teknolojik donanım gibi özellikler kullanılarak, verilmek istenen mesaja göre oluşturulmuştur. Örneklerin tamamı incelendiğinde bu tekstillerin işitsel ifadelerde desteğine ihtiyaç duymadan, kendi ifadeleri ile iletişime geçebildikleri görülmüştür. Çoğunlukla; bir problemin var olduğu, konuşmanın zor olduğu ya da sınırlandırıldığı durumlarda, bir ihtiyaç doğrultusunda oluşmuşlardır.

Kaynaklar

- Ajani, O.A. (2012). "Aso Ebi: The Dynamics of Fashion and Cultural Commodification in Nigeria". *The Journal of Pan African Studies*, 5 (6), 110
- Aydınoğlu, N. (2015). "Kadın ve Dil". *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8 (1), 217
- Bacic R. Sanfeliu A. (2008). A Conversation About Arpilleras And Quilts As Artistic And Emotional Self Expression By Women In Troubled Times, With A Focus On The Arpillera Known As Yesterday And Today By The Peruvian Women's Group, Kuyanakuy, *Escola de Cultura de Pau: Arts and Peace*, 2 <http://escolapau.uab.es/img/programas/musica/07musica017i.pdf>
- Bavelas, J. B. (1983). "Situations That Lead to Disqualification". *Human Communication Research*, 9 (2), 130-145
- Beck, R. M. (2001). "Ambiguous Signs: The Role Of The Kanga As A Medium Of Communication, *Shawili Forum*, VIII (AAP 68), 157
- Brokaw, G. (2010). "A History of the Khipu". *Cambridge: Cambridge University Press*, 2
- Cousens, S. (1987). "Second Sight: Further Investigation into the Construction of Ecclesiastical Embroideries and Tapestries". *The Conservation of Tapestries and Embroideries: Proceedings of Meetings at the Institut Royal du Patrimoine Artistique*, (ss. 49, 51) içinde. Marina del Rey, CA: Getty Conservation Institute
- Demirci, M.S. (2016). Elvan Yazmaları Diyarı Tokat, *Tokat: Tokat Belediyesi Kültür Yayınları*, 54
- Gordon, B. (2011). *Textiles: The Whole Story*, London: Thames & Hudson, 203- 233
- Gönenç, E.Ö. (2007). "İletişimin Tarihsel Süreci". *İletişim Fakültesi Dergisi*, (28),88
- Gümüş D. & Uray G. (2018). Oya El Sanati Üzerine Bir İnceleme, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research*. 11 (55).

- Honarvar M.G., Latifi M. (2016) : Overview Of Wearable Electronics And Smart Textiles, *The Journal of The Textile Institute*, 108 (4), s.15
- Hug, S. A. (2010). "Desdemona's Handkerchief: Its Symbolic Significance". *Bangladesh Journals Online*, 159
- Kent, B. (2009) , *Flag Signalling at the Sea*, The XIX International Congress of Vexillology, York 23-27 July 2001 (pp. 187-192). London, GB: The Flag Institute. Link <http://www.flaginstitute.org/pdfs/Barrie%20Kent.pdf>
- Leventon, M. (2006). *Artwear Fashion and Anti-Fashion*, London: *Thames & Hudson*, 146
- Marmo, J. (2010). "The American Flag and the Body: How the Flag and the Body Create an American Meaning". *Kaleidoscope: A Graduate Journal of Qualitative Communication Research*, 9 (4), 45-58
- Maurer Foundation (2012), *Breast Cancer and the History of the Pink Ribbon*. <https://www.maurerfoundation.org/breast-cancer-and-the-history-of-the-pink-ribbon/>
- Moon Ryan, M. (2010). "Kanga: A Culturally Embedded Swahili Textile". *Center for African Studies Research Report*. Florida: *Florida University*, 60
- Ogbechie, R., Anetor, F.O. (2015). "The Ethics of Aso Ebi Culture In Nigeria". *Journal of Culture, Society and Development*, An International Peer-reviewed Journal, 27 (8)
- Onuk, Taciser (1983). "İğne Oyaları (İçel-Namrun)". *Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi 3. Ulusal El Sanatları Sempozyum Bildirileri*. İzmir
- Saez-Rodríguez, A. (2012). An Ethnomathematics Exercise for Analyzing a Khipu Sample from Pachacamac (Perú). *Revista Latinoamericana de Etnomatemática*, 5(1), 63
- Tok, M. ve Tüzel, S. (2013). "Türkçe öğretiminde metin antolojisi". *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(2), 89
- Tuna, S. T. (2006). Türk Dünyasındaki Düğünlerde Koltuklama ve Kırmızı Kuşak Bağlama Geleneği. *Ahmet Yesevi Üniversitesi Bilişim Dergisi*, Yaz / 2006 (38), 154
- Yalçinkaya, T. & Erkaplan E. (2008). Yozgat İli Tığ Oyalarından Örnekler. *Gazi Üniversitesi I. Ulusal El Sanatları Sempozyum Bildirileri*, Ankara.
- Yetmen, G. (2017). "Giyilebilir Teknoloji". *Ulakbilge*. 5 (9), 277-27